

2404
K. II.
5248

GH. P. CRAMARIUC
Magistrat asistent la Inalta Curte de Casație

DIN SATELE BUCOVINEI :

CORCEȘTI, JUD. STOROJINET

CONTRIBUȚIE LA MONOGRAFIA SATELOR NOASTRE

BUCUREȘTI
EDITURA „CURIERUL JUDICIAR” SOC. ANONIMA
1931

Lei 30.—

7078

9i(5286)

CH

Nu se împru-
mută acasă.

GH. P. CRAMARIUC

Magistrat asistent la Înalta Curte de Casație

DIN SATELE BUCOVINEI :

CORCEȘTI, JUD. STOROJINET

CONTRIBUȚIE LA MONOGRAFIA SATELOR NOASTRE

BIBLIOTECA
DOCUMENTARA
ORAȘUL FIATRA NEAMȚ

1078

~~243~~

BUCUREȘTI
EDITURA „CURIERUL JUDICIAR” SOC. ANONIMA
1931

k. 11.

5248

BIBLIOGRAFIE

1. — Amintiri dintr'un castel la Nistru, Simion Reli, București, 1923.
2. — Anuarul Arhidiecezei ortodoxe a Bucovinei, Cernăuți, anii 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930.
3. — Anuarul învățământului primar, Cernăuți, 1929.
4. — Boerii moldoveni Cupcici și satele lor, M. Costăchescu, Iași, 1928.
5. — Bucovina, Dr. Aurel Morariu, București,
6. — Bucovina, George Bogdan-Duică, Sibiu, 1895.
7. — Bukowina, eine allgemeine Heimatskunde, Czernowitz, 1899.
8. — Cartea averii bisericești nemiscătoare sau inventarul bisericii gr. or. din enoria Corcești.
9. — Catalogul manuscriptelor românești, Ioan Bianu, Tom. I (No. 1—300), București, 1907.
10. — Cetatea Sucevii, K. A. Romstorfer, cu o notiță istorică de Alex. Lapedatu, București, 1913.
11. — Condica cronicală a enoriei Cupca.
12. — Condica mănăstirii Homorul cu toate uricile moșiilor și a daniilor ctitorilor (în manuscris la Acad. Rom. sub No. 111).
13. — Condica născuților a parohiei Corcești dela 1808 înainte.
14. — Condica născuților a parohiei Cupca dela 1804 înainte.
15. — Cronica episcopiei de Rădăuți, Dimitrie Dan, Viena, 1912.
16. — Der nationale Kampf in der Bukowina, Dr. I. Nistor, București, 1918.
17. — Dicționarul Geografic al Bucovinei, Em. Grigorovitz, București, 1908.

18. — Dicționarul statistic al Bucovinei, București, 1922.
19. — Die älteste Urkunde des Klosters Putna, Prof. Dr. Eugen A. Kozak, Czernowitz, 1904.
20. — Die Inschriften aus der Bukowina, Dr. Eugen A. Kozak, I. Theil, Wien, 1903.
21. — Die Lipowaner in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1896.
22. — Die magyarischen Ansiedlungen in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1899.
23. — Documentele lui Ștefan cel Mare, Ioan Bogdan, vol. I și II, București, 1913.
24. — Dreptul bisericesc oriental, Nicodem Mișă, traducere revăzută de I. Mihalcescu, București, 1915.
25. — Familia Sbiera și amintiri din viața autorului, Dr. Ioan G. Sbiera, Cernăuți, 1899.
26. — Geschichte Bistums Radautz und des Klosters Gross kit, F. A. Wickenhauser, Czernowitz, 1890.
27. — Geschichte der Klöster Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrauz, F. A. Wickenhauser, Czernowitz, 1881.
28. — Glasul Bucovinei, ziar, No. 3317, Cernăuți, 10 Septembrie 1930.
29. — Hotărârea Curții de apel Timișoara No. 3500 din 1927.
30. — Hotărârea Tribunalului Gorj, S. I. No. 284 din 1926.
31. — Jahrbuch des Landesmuseums, Czernowitz, anii 1893, 1895 și 1896.
32. — Istoria Românilor, A. D. Xenopol, vol. VII, Iași, 1896.
33. — Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei și a catedralei mitropolitane din Iași, Constantin Erbiceanu, București, 1888.
34. — Istoria Românilor, N. Iorga, ed. II, Vălenii-de-Munte, 1910.
35. — Letopisețul Țării Moldovei, Miron Costin, București 1896.
36. — Mănăstirea și comuna Putna, Dimitrie Dan, București, 1905.
37. — Marele Dicționar Geografic al României, vol. II, București, 1899.
38. — Normalien der Bucovinaer gr. or. Diöcese, Myron M. Calinescu, I. Bd. Czernowitz, 1887.
39. — Opere complete, Miron Costin, Tom. I, București, 1886.

40. — Privire repede preste moșile mănăstirești din care s'a format fondul religionar den Bucovina, A. Pumnul, Cernăuți, 1865.
 41. — Recenzământul populației, principii și directive, București, 1930.
 42. — Românii și Rutenii în Bucovina, I. Nistor, București 1915.
 43. — Schematismus der Bucovinaer gr. or. Arhiepiscopal Diöcese, Czernowitz, anii : 1841, 1842, 1844, 1845, 1850, 1860, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1875, 1876, 1877, 1878, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1914.
 44. — Schematismus der Volksschulen und Lehrer in der Bukowina, Czernowitz, anii: 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1913, 1914.
 45. — Sfânta Mănăstire Dragomirna, I. Vorobchievici, Suceava, 1908.
 46. — Skizzen über die Rumänen der Bucovina, Constantin Morariu, I. Theil, Resicza-Wien, 1888—1891.
 47. — Studien und Untersuchungen zur Geschichte des Radautzer Bistums, August Nibio, Radautz, 1914.
 48. — Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich, Dr. D. Werenka, Czernowitz, 1895.
 49. — Tribuna Românilor Transnistrien, No. 7 Chișinău, Aprilie 1928.
 50. — Uricariul, Th. Codrescu, vol. XXIII, Iași, 1895.
-

INTRODUCERE.

În orice parte de țară locuită se găsesc oameni, gândul cărora este adese frământat de curiozitate de a ști ce a fost odată acolo, unde azi sunt ei. Curiozitatea aceasta adese este satisfăcută în parte de tradiție. Dar cum tradiția de obicei nu transmite tot și precis, cele mai prețioase izvoare de informație în privința aceasta rămân mărturiile scrise la timpul său. În trecut însă, unde lumina școlilor încă nu pătrunse ca azi peste tot până și în cele mai înfundate sate și unde numărul știutorilor de carte în genere era foarte redus, rare ori, se scria și se pomenea câte ceva despre un sat sau altul, mai cu seamă dacă nu se întâmpla pre-un eveniment mai important și demn de luare aminte pe teritoriul lui. Cel mult doar când se întâmpla ca pre-un boer, proprietar al satului, să-l vândă altui boer, sau să-l facă danie pre-unei mănăstiri, se redacta un act, în forma și după obiceiul de atunci, care se întărea de Domn. Cele mai multe din aceste mărturii ale timpului însă în cursul premii s'au pierdut, așa că numai puține au ajuns până în zilele noastre. De aci urmează adese dificultatea de a se reconstitui o oglindă fidelă a trecutului unui sat și de a

se ști ce s'a petrecut odată pe teritoriul lui, ce oameni au trăit, ce obiceiuri și daraveri au avut între ei și cari au fost cauzele că cutare sau cutare sat nu a înflorit mai tare, sau invers nu a dispărut cu totul, rămânând ca pe urmele lui să se întindă doar numai buruenele, urzica și scarii. Iată dar că atâtea și atâtea întrebări se pot pune și pot constitui în mod firesc și aproape de min-tea omului obiect de curiozitate. Astfel, ținând seamă de această curiozitate, care, după cum se vede, este explicabilă și inerentă firii omenești, precum și de faptul că până acuma încă nimeni nu s'a ocupat de trecutul satului Corcești, voi încercă să redau în cele câteva note fugare ce urmează și constitue lucrarea de față, bună, rea, cititorii vor aprecia, tot aceea ce după mult timp și după multă osteneală și stăruință, am reușit să adun la un loc, fiind încredințat că astfel voi contribui cel puțin în parte la umplerea unui gol simțit de mult în istoria satelor noastre, care adeseori se confundă cu istoria Țării întregi.

SCHIȚĂ GEOGRAFICĂ

Satul Corcești se află la extremitatea de sud-est a județului Storojineț, la o depărtare de 8 km. dela oficiul poștal și gara Pătrăuți pe Siret și la 27 km. dela capitala județului. Se învecinește la nord cu satul Cupca, la nord-vest și vest cu satul Pătrăuți pe Siret, ambele din acelaș județ, iar la sud și est cu o pădure seculară, proprietatea fondului bisericesc din Bucovina.

Prin mijlocul satului trece dela sud spre nord pârâul Corceasca. Acesta, după ce se formează din pârâiașele Berina și Hului (1), cari izvoresc din pădure dela sud și apoi primește din dreapta ca afluent pârâul Fundoaia, izvorând tot din pădure dela est, iese din sat și după ce ține pe o bună distanță hotarul dintre satele Cupca și Pătrăuți pe Siret, se varsă în Siretul mic, numit și Sirețel.

Dinspre nord satul este adăpostit în parte de Dealul Podireu, cel mai înalt deal din localitate, 455 m., care se întinde de-a-lungul pârâului Fundoaia și coboară *spre vest* în pârâul Corceasca; din spre est și sud este

1) Dicționarul Geografic al Bucovinei, București, 1908, p. 72.

adăpostit de pădure, din care coboară spre sat resfirate ca degetele unei mâni o serie de alte dealuri mai mici, dintre cari cel mai înalt este Dealul Bouarului, 445 m., numit așa după ocupația ce o avea primul locuitor din sat, care ar fi fost păzitorul unei cirezi de boi; în fine în spre vest este adăpostit de Dealul Crucii, cel mai jos dintre toate, 435 m., care se întinde fără ondulațiuni dealungul pă râului Corceasca, coborând ușor spre apa Siretului mic, din care cauză, teritoriul satului, care cuprinde o suprafață de aproximativ 1791 ha., este considerat ca regiune deluroasă și de șes (2).

Pentru comunicație, atât în lăuntru cât și în afară de sat, cu satele vecine și târguri, îi servesc mai multe drumuri, dintre cari cele mai de seamă sunt două: drumul care trece în direcția nord-sud pe marginea de vest a satului pe dealul Crucii, venind dela Pătrăuți pe Siret și ducând spre Frătăuți și Rădăuți, precum și drumul, care se desprinde din acesta la marginea de vest a satului și ținând direcția vest-est, intră în sat, trece pârâul Corceasca și apoi, luându-și direcția sud-nord, trece peste pârâul Fundoaia și se îndreaptă peste deal spre Cupca. Toate celelalte drumuri cari coboară în vale aproape de pe fiecare deal sunt de interes local.

Satul nu este întemeiat în centrul teritoriului său pe un loc anume determinat

2) Dicționarul Statistic al Bucovinei. București. 1922 p. 136.

penru clădiri, așa cum sunt satele întemeiate prin alte părți, unde fiecare locuitor are în sat numai casă, curte și grădină, iar locurile de arătură, fânaș, etc., afară de sat, în câmp, ci majoritatea locuitorilor și-au făcut case fiecare unde a crezut singur mai potrivit intereselor sale și indiferent dacă este la centru sau la periferie. Astfel satul se prezintă foarte împrăștiat, cu case răzlețe, din care cauză, afară de drumuri, în cursul timpurilor s'au bătătorit și o mulțime de cărări deadreptul peste dealuri, cărări cari au intrat de mult în domeniul public, fiind imposibil de desființat.

Casele locuitorilor, afară de cea parohială, care e făcută din material tare (cărămidă arsă), toate sunt construite din lemn și acoperite cu dranițe, afară de casa parohială și școala primară, cea nouă, cari sunt acoperite cu tinichea.

Locuitorii satului, afară de câțiva evrei, sunt de religie ortodoxă română și se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor precum și cu exploatarea pădurilor (3). În sat sunt și câteva familii de țigani stabiliți. Locuitorii, în majoritate, sunt români; printre ei însă sunt și ruteni. Totuș toată lumea cunoaște bine limba română și se înțelege fără nici o dificultate. Creștinii toți au aceleași obiceiuri: se duc la aceeaș biserică românească, copiii umblă la aceeaș școală primară românească, toți, atât tinerii cât și bătrânii, cântă, la diferite ocazii de veselie,

3) Dicționar Geografic al Bucovinei, București, 1908
p. 72.

aceleași cântece românești și se antrenează la aceleași jocuri românești, așa că, afară de câteva excepții, cari sunt inevitabile într'un sat mixt, se poate afirma că în Corcești nu există nici o piedică pentru întreținerea bunelor raporturi între săteni. De altfel majoritatea lor au nume de familie curat românești, cum sunt, citând spre exemplu, numai câteva din ele: Alerguș, Armanaș, Bancescul, Costinean, Cojocar, Cuciurean, Cârdei, Cârciul, Cârstean, Dugan, Galan, Grădinar, Irimescu, Mierla, Moldovan, Moscalescul, Motrescul, Muntean, Nioacă, Olar, Pojoga, Popescul, Roșculeț, Rotar, Rusu, Schipor, Ungurean, Vatamanescul, etc.; parte din ei precum: Belmega, Cic, Cichiuciuc, etc., sunt de origină români ardeleni, emigrați mai de mult din județul Miercurea-Ciucului, după cum români sunt și aceia cari au nume de familie Cic și locuesc în comuna Dobrița, jud. Gorj (4); parte din ei, cari înainte se numeau: Ciur, Custură, Costea, Cramar, Cârstea Dud, Giur, Nicoară, Toma, Toamna, Vidraș, Vântu, etc. poartă nume de familie, cari după anexarea Bucovinei la Austria au fost rutenizate, devenind: Ciur-iuc, Custur-eac, Cost-iuc, Cramar-iuc, Cârst-iuc, Dnd-ceac, Giur-iuc, Nicor-ici, Tom-iuc, Tomn-iuc, Vidraș-ciuc, Vinto-niac, etc.; în fine parte din ei par a avea nume de familie curat străine. Dar și aci ar fi teren de cercetat, deoarece prin alte părți, în Basarabia, la Chi-

4) Hotărârea Tribunalului Gorj, s. I-a Nr. 284 din 1926.

șinău, sunt locuitori, cari se numesc de ex. Cunețchi, dar cari nu numai că nici nu afirmă că ar fi ruteni, ci din contra sunt mândri că pot scrie și lupta, ca români intelectuali, pentru cauza românilor de peste hotare (5). Așa fiind, chiar dacă unii locuitori din Corcești pe lângă limba română mai vorbesc încă și cea ruteană (6), iar alții vorbesc de preferință (7) numai cea ruteană, această singură împrejurare nu poate servi de criteriu pentru a deosebi naționalitatea lor de cea română, deoarece în realitate există mai multe elemente, cari indică naționalitatea adevărată. Aceste elemente sunt numeroase și au aproape aceeași valoare între ele, cum sunt: datinile, obiceiurile, înclinațiunile și mai cu seamă religia. Și dacă vreunul din ele lipsește, este adevărat, integritatea naționalității scade; dar nici decum nu dispăre cu totul. Prin urmare, față de aceste considerațiuni și față de felul de conviețuire menționat mai sus și bunele raporturi, ce le întrețin între ei, se poate nădăjdui că locuitorii acestui sat, într'un viitor apropiat, își vor întinde cu adevărat frățeste mâna unii altora și vor reveni cu toții și cu toată dragostea la convingerea că conștiința lor trebuie să fie cea a strămoșilor lor de pe vremurile Moldovei

5) Tribuna Românilor Transnistrieni Nr. 7, Aprilie 1928 p. 7.

6) Români și Ruteni în Bucovina, I. Nistor, București, 1915 p. 146 și 147.

7) Recensământul populației, principii și directive, București, 1930 p. 70.

neîmpărțite, adică cea românească, după cum și satul Corcești trebuie să ajungă a fi așa, cum sunt satele vecine din jur: Frătăuți, Pătrăuți și Cupca, adică sat cu suflet curat românesc.

SCHIȚĂ ISTORICĂ

Pe toate dealurile principale din Corcești se află mai multe ridicături de pământ în formă conică (tumuli), cari, se vede că, nu sunt opera naturii, ci sunt făcute la timpul lor de mâna omului. Sătenii le numesc pur și simplu movile, au credința că nu sunt curate și nu se prea ating de ele. Și într'adevăr aceste movile, cari, pe lângă cele din Pătrăuți, Ropcea și Siret, au fost semnalate de Iosef Ritter von Gutter încă în anul 1881 (8), sunt movile, pe cari popoarele vechi le ridicau deasupra mormintelor și constitue o mărturie evidentă că aceste locuri au fost locuite de oameni din timpurile cele mai vechi (9). De altfel spre sud-est de sat, nu departe, în pădurea din spre Frătăuții noi, la sud de Dealul Calu-Unguru-lui, 439 m., se află și azi un deal numit Cetatea, pe care se găsesc gropi și resturi de zid, cari cu siguranță au servit cândva pentru apărare (10). În jurul acestei cetăți s'au creat și unele legende, fapt care l-a remar-

8) Jahrbuch des Landesmuseums, Czernowitz, 1893, p. 48

9) Die Bukowina, eine allgemeine Heimatskunde, Czernowitz, 1899 p. 115.

10) Jahrbuch des Landesmuseums, Czernowitz, 1895 p. 12.

cat la timpul său și parohul Irachie Porumbescu din Frătăuții noi (11).

Înainte însă de a se înregistra existența satului Corcești, aflăm câteva știri demne de remarcat despre satul vecin dela nord: Cupca. Printr'un uric dela 27 Mai 1429 Alexandru cel Bun (1400—1432) dă boerului său Ivan Cupcici, între altele, și satul Cupca. În documentul respectiv se spun următoarele: „Cu mila lui Dumnezeu, Noi Alexandru Voevod, Domnul Țării Moldovei, facem cunoscut prin această carte a noastră..... că această adevărată slugă și boer al nostru, pan Ivan Cupcici, a slujit nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. De aceea noi.... l-am miluit cu osebita noastră milă și i-am dat lui, în Țara noastră, două sate: cu numele: Cupca, unde este casa lui și peste Prut Negoeștii... Toate acestea să-i fie uric cu tot venitul și copiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și răstrănepoților lui și la tot neamul lui, nestricat nici odată în veci” (12). Este interesantă această precizare în document: „unde este casa lui”, căci constituie o dovadă evidentă că pe atunci boerul român Ivan Cupcici petrecea adese și la țară, în satul Cupca, unde avea de mai înainte casa lui, adică curtea boerească. Într'un document dela 26 August 1435 se vorbește despre el ca mort (13). Din

11) Jahrbuch des Landesmuseums, Czernowitz, 1895 p. 12

12) Boerii moldoveni Cupcici și satele lor, M. Costăchescu, Iași, 1928 p. 5.

13) Bocrii moldoveni Cupcici și satele lor, M. Costăchescu, Iași, 1928 p. 2.

alt document dela 26 August 1474 aflăm că între urmașii neamului Cupcici s'a pornit un proces pentru sate (14). Ivan, fiul lui Vasco din Horodnic și cu frații săi a chemat în judecată înaintea Domnului pe Marușca, fata lui Ivan Cupcici, măritată cu Andreico Serbici și pe vărul ei Mihno, fiul lui Grozea Cupcici, susținând că și ei sunt nepoții lui Cupcici prin mama lor. În cursul procesului însă Ivan și cu frații săi, lepădându-se de jurământ, iar Marușca, aducând jurători, câștigă împreună cu vărul ei Mihno procesul și satele lui Cupcici (15). Mai târziu cam între anii 1490 și 1503 Iurie Cupcici, urmaș din neamul boerilor Cupcici (16), poate fiul lui Mihno, nepotul lui Grozea Cupcici (17), la moartea sa dăruiește, între altele, și satul Cupca sfintei mănăstiri dela Putna (18). Astfel vedem că printr'un document dela 2 Februarie 1503 Ștefan cel Mare (1457—1504) confirmă drepturile mănăstirii Putna asupra tuturor satelor ei, între cari și asupra satului Cupca, dat mănăstirii de ..repositul Iurie Cupcici la moartea sa și pentru mântuirea sufletului său (19). De aci înainte satul Cup-

14) Ibidem, p. 3.

15) Ibidem, p. 3.

16) Documentele lui Ștefan cel Mare, Ioan Bogdan, vol. I. București, 1913, p. 401.

17) Boerii moldoveni Cupcici și satele lor, M. Costăchescu, Iași, 1928, p. 4.

18) Doc. St. c. M. vol. I, p. 401 și Boerii moldoveni Cupcici p. 7.

19) Doc. St. c. M. vol. II, p. 215, 218; vol. I, p. 401; Boerii, p. 7.

ca, care era sat boeresc, apare peste tot în acte și documente ca sat mănăstiresc.

Prima știre despre un sat Corcești o avem dintr'un document de pe timpul lui Ștefan cel Mare. Printr'un uric dela 18 Septembrie 1462 Ștefan cel Mare confirmă stăpânirea boerului Sima Corcea peste satul său de baștină Corcești pe Cozancea (20). Mai târziu acest sat ajunge, probabil prin moștenire, în stăpânirea fiicei lui Sima Corcea anume Maria și apoi în stăpânirea fiicelor acesteia anume... și Varvara, adică nepoatele lui Sima Corcea, cari la rândul lor îl vând pentru 500 galbeni tătărești boerului Toader, logofătul. Acesta, după ce întemeiază, împreună cu soția sa jupâneasa Anastasia mănăstirea Homorului, actuala biserică sătească din comuna Mănăstirea Humorului (21), care a fost terminată la 15 August 1530 (22), înzestrează mănăstirea, după cum se vede din actul dela 30 Noembrie 1539, cu o danie bogată, dându-i „pentru sufletul său și pentru sufletele părinților săi“ toate moșiile sale, atât cele cumpărate, între cari și satul Corcești pe Cozancea, cât și cele primite dela Vodă pentru serviciile prestate (23).

20) Doc. St. c. M. vol. I. p. 58; Mănăstirea și comuna Putna, D. Dan, București, 1905. p. 87 și 240.

21) Glasul Bucovinei, ziar, Nr. 3317, Cernăuți, 10 Septembrie 1930.

22) Die Inschriften aus der Bukowina, Dr. Eugen A. Kozak, I. Theil, Wieu, 1903, p. 28.

23) Geschichte der Klöster Homor..., F. A. Wickenhauser, Czernowitz, 1881, p. 96; Catalogul manuscriptelor româ.

În ambele documente, atât în cel dela 1462, cât și în cel dela 1539, se precizează că este vorba de satul Corcești pe Cozancea. Dar ce înțeles au cuvintele : pe Cozancea ? Aci cred că este potrivit să menționez că în trecut ori de câte ori se vindea sau se făcea danie o moșie sau sat, se preciză în anumite cazuri prin indicarea locului, arătându-se în act apa sau pârâul pe care se află, ceea ce de altfel este necesar și astăzi când este vorba de o moșie sau un sat care se află și în altă parte sub acelaș nume, de ex.: Pătrăuți pe Siret și Pătrăuți pe Suceava, etc. Asemenea precizări sunt de mare importanță și e bine să se țină seamă de ele totdeauna, deoarece numai cu observarea lor se pot identifica locurile la cari se referă, fiind în deobște cunoscut că din diferite motive numele satelor se pot schimba câte odată; dar numele apelor, cari aproape nici odată nu interesează, rămân mereu aceleași pentru toate timpurile. În ce privește satul Corcești pe Cozancea după unii (24), acest sat ar fi astăzi în Bucovina, județul Storojinet și că deasemenea și Cozancea ar fi nârău în Bucovina (25). Cred însă că aceste afirmațiuni nu corespund realității. La 1823,

nești, Ioan Bianu, Tom. I. București 1907 p. 257, doc. Nr. 221; Condica mănăstirii Homorul cu toate uricile moșiilor și daniilor ctitorilor (în manuscris la Acad. Rom. sub Nr. 111) fila 63, 107 și 116.

24) Die älteste Urkunde des Klosters Putna, Prof. Dr. Eugen A. Kozak, Czernowitz, 1904 pag. 7.

25) Doc. St. c. M. vol. II, p. 555.

aşadar pe timpul lui Alexandru Sturza (1822—1828), deci 48 ani după anexarea Bucovinei la Austria, se cere Domnului Moldovei a se constată la faţa locului prin omul orânduit al cinstitului Divan, pagubele ce a pricinuit spătarul Năstăsache Başotă în anul răzvrătirii prin aceea că, ridicând din satul Domniei Sale Albeşti 300 care, a mers şi a tăiat pari şi nuele din pădurea paharnicului Ştefanache Talpă ce se află pe partea acestuia din moşia Corceşti în ținutul Hârlăului (26). Aşadar se vede că e vorba de altă localitate Corceşti, deosebită de acea din Bucovina, judeţul Storojineţ. Cozancea deasemenea este şi azi pârâu, dar nu în Bucovina, ci în judeţul Botoşani. Isvorăşte din pădurea Cozancea, comuna Şoldăneşti, trece pe lângă satul Stăneşti, comună Slătinoiaia, şi se varsă în Sicna (27). Faţă de aceste consideraţiuni, concluziunea se impune dela sine că în documentele menţionate nu poate fi vorba de satul Corceşti aşezat pe pârâul Corceasca în judeţul Storojineţ, unicul sat care mai există sub acest nume în cuprinsul României-Mari, ci trebuie să presupunem că este vorba despre un sat dispărut, sau existent dar sub alt nume pe pârâul Cozancea în ținutul de altă dată al Hârlăului, judeţul Botoşani. Dar cu toate acestea documentele menţionate nu rămân fără importanţă pentru istoria satului

26) Istoria Mitropoliei Moldovei..., Constantin Erbiceanu, Bucureşti 1888 p. 253.

27) Marele Dicţionar Geografic al României, vol. II, Bucureşti, 1899 p. 727.

Corcești din județul Storojineț. Căci dacă la 1462 nu ar fi existat două sate Corcești, unul pe Corceasca și altul pe Cozancea, nu ar fi existat nici necesitatea de deosebire și astfel Ștefan cel Mare ar fi confirmat boerului Sima Corcea stăpânirea peste satul său de baștină Corcești, fără altă precizare. Dar afară de aceasta, în ce privește modul cum s'au format satele, găsim că în trecut populația nu era așa de deasă ca azi. Satele erau mai rare. Cea mai mare parte din pământ era acoperită cu păduri nesfârșite. Mulți proprietari posedau pământuri fără nume, căci încă nu apucară a se ocupa și boteza toate locurile. Boerul își clădea casa, unde credea că e loc mai potrivit. În jurul casei lui cu vreme se aduna lume, oameni muncitori români sau străini. Adevse boerul singur coloniza moșia cu străini. Dar locul, satul cum să-l numească? Sătenii îl botezau după numele boerului (28). De aci se vede că, fie că satele: Corcești pe Cozancea, azi dispărut, și Corcești pe Corceasca, jud. Storojineț au aparținut la timpul său aceluiaș boer român Sima Corcea, fie că fiecare din ele era stăpânit de persoane deosebite din aceeaș familie, și într'un caz și în altul Corcești din jud. Storojineț nu-și derivă numele dela cuvântul ruștean corciu care înseamnă tufiș după cum s'a susținut un timp prin diferite scrieri (29)

28) Uricarul XXIII p. LXII; Familia Sbiera..., Dr. I. G. Sbiera, Cernăuți, 1899, p. 23.

29) Topographie, Dr. Werenka p. 51; Bukowina, eine allgemeine H. p. 221.

spre satisfacția străinilor, cari doriau cu orice preț să vadă alt aspect al Bucovinei decât acel curat românesc, ci își derivă numele de la vreunul din boerii moldoveni de altă dată Corcea, din cari o ramură, probabil, există și azi în orașul Timișoara, unde au case, fabrici, etc. și se numesc: Nicolae Corcea, Radu Corcea, Dr. Libertin Corcea, Sofia Corcea măr. Popovici și Sidonia Coreea măr. Ivanovici (30).

Dar odată ce știm că satul boersc Corcești pe Cozancea, azi iexistent, a ajuns pela 1539 sat mănăstiresc, se impune dela sine întrebarea, ce s'a întâmplat în cursul vremii cu satul Corcești pe Corceasca, jud. Storojineț, care chiar numel lui arată că la origine trebuie să fi fost tot sat boersc? La această întrebare tot în scrieri vechi și documente află indicațiunile necesare.

La 1651 Matei Basarab, Domnul Munteniei (1632—1654), încheie un tratat de alianță cu Gheorghe Racoti, principele Ardealului (1648—1660), în contra tuturor dușmanilor, fără nici o excepție (31). In baza acestui tratat, Matei Basarab, satul de veșnica neliniște în care îl puneau uneltirile Moldovanului, care căută cu orice preț să ajungă Domn al Munteniei, propune lui Gheorghe Racoti detronarea lui Vasile Lupu și înlocuirea lui cu boerul moldovean, care avea

30) Hotărârea Curții de apel Timișoara Nr. 3500 din 1927.

31) Istoria Românilor, A. D. Xenopol, vol. VII. Iași, 1896, p. 37.

moșii întinse în părțile Bacăului (32), logofătul Gheorghe Ștefan (33). Acesta urzește îndată o conspirație contra Domnului său, trece peste munți, de unde se întoarce sprijinit de o oștire transilvană sub conducerea generalului Ioan Kemény (34). În fața acestei primejdii, Vasile Lupu fuge la Cazaci la ginerele său Timuș Hmelnițchi și în curând se întoarce cu ajutorul acestuia, bate pe Gheorghe Ștefan la Popricani pe Jijia și-l pune pe fugă (35). Dar apoi schimbându-se soarta armelor, Vasile Vodă suferă o înfrângere sângeroasă pe malul râului Ialomița la Finta, o altă înfrângere la Valea Sacă lângă Bacău și în fine ultima la Sârca lângă Iași, unde scapă prin fugă, iar soția și copiii lui se închid în Suceava. Gheorghe Ștefan, urmărind de aproape sfărâmurile oștirii lui Vasile Lupu, ajunge la Suceava pe care o asediază (36) și începe a bate cu tunuri în cetate (37). Între timp însă primește veste că în țară au intrat Cazacii sub conducerea lui Timuș, fiul lui Bogdan Hmelnițchi în scop de a despresura pe Doamna lui Vasile Lupu dacă ar fi asediată, sau de a-i lăsa o gardă

32) *Istoria Românilor*, N. Iorga, ed. II, Văleni de Munte, 1910, pag. 238.

33) *Istoria Românilor*, A. D. Xenopol, vol. VII. Iași, 1896, pag. 37.

34) *Ibidem*, p. 38.

35) *Ibidem*, p. 39.

36) *Istoria Românilor*, D. A. Xenopol, vol. VII. Iași, 1896 p. 40.

37) *Letopisețul Țării Moldovei*, Miron Costin, București, 1896, p. 126.

mai puternică, dacă ar fi liberă. Față de numeroasele trupe, pe cari le aducea Timuș, Gheorghe Ștefan lasă cetatea și se retrage spre Cotnari pentru a se întâlni cu oștile ardelene și polone, cari urmau să-i vină în ajutor spre a ține caiea Cazacilor (38). Timuș trecând Nistrul pela Soroca la 11 August 1653, a înaintat fără nici o împotrivire până la Suceava pe care o găsi despresurată. Ajuns aci, după ce mai întâi însuși atacă și jăfuieste Dragomirna, Timuș lasă cea mai mare parte din trupe să meargă la prădăciuni, iar el cu câteva mii din ai săi se așază în șanțurile de sub cetate. Gheorghe Ștefan, primind ajutorul polon și ardelean (39) și pornind spre Suceava (40) după ce împrăștie, sfărâmând în cale trupele căzăcești ce se întorceau dela pradă în lagărul lui Timuș, împresură pe cazaci în cetate, bate în ei cu tunuri (41) și astfel după ce într'o zi o ghiulea de tun îndreptată în tabăra lor spre locul unde era cortul lui Timuș, indicat de un fugar al său, lovește drept în roata unui tun din care o bucată de lemn sfărâmă piciorul crudului Cazac, ceea ce după trei zile și anume la 15 Septembrie 1653, îi aduce moartea (42), cazacii predau cetatea în ziua de 9 Oc-

38) Cetatea Sucevii, K. A. Romstorfer, București, 1913, p. XLV.

39) Cetatea Sucevii, K. A. Romstorfer, București, 1913 p. 46.

40) Ibidem, p. 47.

41) Ibidem, p. 49.

42) Ibidem, p. 50; Letopisetul Țării Moldovei, M. Costin, București, 1896 p. 137.

tombrie 1653 (43), iar ei câți au mai rămas, cu tabără puțină, luând cu dânșii trupul lui Timuș, se retrag pe apa Sucevii în jos spre Siret (44). Astfel la Domnia Moldovei ajunge Gheorghe Ștefan, iar Vasile Lupu fuge la Cazaci, de unde trece la Tătari, iar de aci la Constantinopol, unde într'un timp nădăjduște să revină pe scaunul Moldovei, dar în fine moare, fără a mai fi văzut Țara, unde se născuse și stăpânise (45).

Din desvoltarea tuturor acestor evenimente, cu mare răsunet în țara întreagă, două sunt de importanță deosebită pentru istoria satului Corcești, din județul Storojineț și anume: jefuirea mănăstirii Dragomirna de Cazaci și Domnia lui Gheorghe Ștefan.

Prima ispravă ce au săvârșit-o Cazacii sub conducerea lui Timuș, după ce au sosit la Suceava și au găsit-o despresurată de oastea lui Gheorghe Ștefan, a fost jefuirea mănăstirilor, dintre cari cea dintâi a venit la rând Dragomirna. Miron Costin, boer român și eminent cronicar al Moldovei scrie în cronică sa despre Cazaci următoarele: „Timuș cum a sosit la cetate, de a doua zi s'a desfrânat la jafurile mănăstirilor și întâi asupra Dragomirnei; cu puști au mers și au bătut mănăstirea și dacă i s'au închinat toate odoarele și vestmintele, în jac au dat și câți bieți neguțători erau închiși acolo și mulți din boiari, rușinând Cazacii femei și fete; și nu ca

43) Cetatea Sucevii, p. 51.

44) Letopisețul, p. 139.

45) Istoria Românilor. N. Iorga. ed. II. Văleni de Munte 1910 p. 239.

creștini, ci mai mult decât ca păgâni s'au purtat la acea mănăstire; și să hie mai avut cevaș vreme, Timuș nici o mănăstire n'are hi hălăduit (lăsat) neprădată (de) odoare" (46). Cele mai scumpe odoare au fost prădate, cărțile și uricile referitoare la satele și moșiile mănăstirii, au fost arse și nimicite (47). Iară dupăce a trecut furtuna războiului și s'a așezat iar liniștea păcii în țară, s'au dus părinții și călugării dela sfânta mănăstire Dragomirna înaintea Domnului Gheorghe Ștefan și s'au jăluit cu mare jalobă și cu multă mărturie, zicând cum au pierdut privilegiile și alte direse de danie și de miluire și de întărire dela alți repăosați Domni și au povestit toate despre Cazaci, când a venit Timuș Hmilnițchi cu armata sa de cazaci Zaporojeni împreună cu Tătarii până la Cetatea Sucevii ca să aibă a lua Doamna lui Vasile Voevod. Și atunci Timuș Hmilnițchi cu Cazacii săi a venit la sfânta mănăstire Dragomirna și a bătut și a cuprins mănăstirea și a luat toată averea și odăjdiile... sfintei mănăstiri și argint și aur și mărgăritar de mare preț și dela alți oameni și negustori cari s'au prilejit a fi la sfânta mănăstire (48). Față de această mare jalobă, Gheorghe Ștefan, care personal ar fi văzut și știut nevoia lor și acele drese arătate și

46) Opere complete, Miron Costin, București, 1886. p. 799: Letopisețul Țării Moldovei, Miron Costin, București, 1896 p. 127.

47) Sfânta Mănăstire Dragomirna, I. Vorobchevici, Suceava, 1908 p. 9.

48) Uricarul, Th. Codrescu, vol. XXIII. Iași, 1895 p. 236.

scrise, s'a milostivit, a dat și a întărit din nou prin actele dela 22 și 23 Martie 1654 stăpânirea mănăstirii peste toate satele stăpânite de mai înainte, între cari și satul Corcești (49). De aci înainte satul Corcești din județul Storojineț este pomenit totdeauna ca sat sau moșie a mănăstirii Dragomirna. Iată dar că și acest sat ca și acel de pe Cozancea, din sat boeresc, a ajuns sat mănăstiresc, cu regretabila deosebire însă că, fiind nimicite toate actele mănăstirii, în stăpânirea căreia a ajuns, până la o eventuală descoperire în această privință, nu se cunoaște nici numele stăpânitorului anterior, nici timpul când și nici modul cum a ajuns în stăpânirea mănăstirii. În orice caz acest sat nu putea ajunge în stăpânirea mănăstirii Dragomirna decât după 1602, când a fost zidită, așa dar, cel puțin după 63 ani dela data când celălalt sat a fost făcut danie mănăstirii Homorului de boerul Toader, logofătul.

Dela 1654 înainte, timp de 108 ani în șir, nu se pomenește nimic despre Corcești. Este foarte probabil că în acest interval de timp s'a petrecut pe teritoriul lui un eveniment important pentru istoria lui, în urma căruia satul a fost desființat, fără a se ridica imediat altul în loc. Trebuie să se fi petrecut ceva analog cum s'a petrecut la 1804 în alt

49) Skizzen über die Rumänen der Bukowina, Constantin Morariu, I. Theil, Resicza-Wien 1888—1891 p. 20; Schematismus der Bucowinar Gr. or. Archiepiscopal-Diöcese, Czernowitz pe anii 1876—1890 p...

sat, tot în Bucovina, la Toporăuți, unde 40 de familii, ne mai putând suporta stoarcerile și asupririle proprietarului satului de atunci, au aprins casele, au sfărâmat gardurile, au râtezat pomii de prin pomete și au luat lumea în cap, părăsind satul lor natal și refugiindu-se în altă parte, în Moldova (50).

La 1762 se pomenește iar despre Corcești cu ocazia unei hotărnicii între satele vecine Pătrăuți și Cupca, dar cu ocazia aceasta nu se mai vorbește de satul, ci de moșia Corcești. Astfel la 15 Octombrie 1762 se hotărniceste de către paharnicul Vasile Buhăescu și vornicul de Poartă Lupu Hadâmbul prin oameni bătrâni, după cum poruncise Vodă, satul Pătrăuți al postelnicului Gheorghe Turculeț, de Cupca, moșia mănăstirii Putna. Un țăran bătrân de 70 de ani, Ilie Tă-râță, din Cupca, a mărturisit că el cunoaște hotarele vechi dintre aceste două sate și a condus pe voeri, cari făceau hotărnicia, la două movile înalte, spunându-le că acelea sunt hotarul dintre Cupca și Corcești. Apoi le-a arătat hotarul vechi al Pătrăuților prin „poiana Cazacului” și prin „obcină”. Și erau de față la această hotărnicire și negustorii armeni Luca și Gheorghe, cari țineau de câțiva ani în arendă moșia Corcești (51).

Dela 1762 înainte, timp de peste 12 ani, iar nu se pomenește despre Corcești până

50) Românii și Rutenii în Bucovina. I. Nistor, București, 1915 p. 128.

51) Amintiri dintr'un castel la Nistru, Simeon Reli, București, p. 71—72.

după anexarea Bucovinei la Austria, când, făcându-se un tablou asupra marilor proprietari și a moșilor lor, se constată că moșiile Camenca și Corcești ale mănăstirii Dragomirna sunt ținute în arendă de armeanul Luca, de religie catolic, născut la Sniatyn, în Galiția (52). De aci se vede că, în tot acest interval de timp, de peste 12 ani, moșia Corcești, era exploatată de armenii Luca și Gheorghe, rămânând la urmă numai unul din ei: Luca. Modul cum vor fi exploatat ei această moșie se poate deduce din tradiție, care pomeneste de păzitorul unei cirezi de boi pe dealul Bouarului și de ciobanii din Fundoaia. Așadar se poate afirma cu o oarecare certitudine că pe atunci încă nu era vorba de cultura pământului, ci exploatarea moșiei era încă primitivă, rezumându-se la păscutul cirezilor de vite și a turmelor de oi. Generalul Gavriil baron Splenyi de Mihaldy, primul guvernator militar al Austriei în Bucovina între anii 1774-1778, scrie într'o lucrare a sa, că în Bucovina pășunea este atât de multă, încât se arendază și la străini, adică la Armeni și Poloni, cari cumpără și fânul. Vitele se exportau în Galiția și Ardeal (53).

La 1776 Corceștii erau tot încă numai moșie a mănăstirii Dragomirna (54), după cum satul vecin Cupca era proprietatea mănăs-

52) *Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich*, Dr. D. Wrenka. Czernowitz, 1895 p. 152—153.

53) *Bucovina*, George Bogdan-Duică, Sibiu, 1895 p. 28.

54) *Topographie der Bukowina...* pag. 51.

tirii Putna (55). Pe când satul Pătrăuții pe Siret, care și azi încă se numește de săteni cu mândrie „Pătrăuții Turcului“ (56), nu mai aparținea boerilor români Turcul, ci trecuse în proprietatea unui străin: Bachminski (57).

La 1777 fu instituită o comisiune împărătească și trimisă în Bucovina să constate și să înregistreze toate titlurile de drep ale mănăstirilor și bisericilor asupra proprietăților ce le stăpânesc. Astfel toate uricile, actele de danii, testamentele și celelalte hrizoave doveditoare au fost trecute în condici anume întocmite pentru aceasta și păstrate în arhiva Țării (58). În proocolul împărătesc de delimitare a proprietăților stăpânite de mănăstirea Dragomirna, fețele 31 și 40, sunt însemnați și Corceștii. Nu se spune însă nici dăruitorul, nici anul dăruirii (59), ceea ce era și firesc în urma nimicirii tuturor actelor de danie de către Cazacii lui Timuș în anul 1654.

Intr'un tablou al moșiilor mănăstirești din Bucovina de mai târziu (1783) se arată că moșia Corcești, proprietatea mănăstirii Dragomirna, este fără țărani, adică e încă nelocuită și aduce un venit anual de 100 fl., fiind dată în arendă unui oarecare Jersei

55) Ibidem, p. 54.

56) Amintiri dintr'un castel la Nistru, Simeon Reli, București, p. 79.

57) Topographie der Bukowina..., pag. 76.

58) Bucovina, Dr. Aurel Morariu, București, p. 65.

59) Privire repede preste moșiile mănăstirești din care s'au format fondul religionar den Bucovina, A. Pumnul, Cernăuți, 1865. p. 117.

Codrescu, din Rădăuți (60). Iată dar că, după arendașii străini, armenii Luca și Gheorghe, din Sniatyn, Galiția, mai cunoaștem un arendaș, român, Jersei Codrescu din Rădăuți.

Dar în curând după anexare, Austria se grăbi să introducă formele ei noi peste tot și în noua provincie: Bucovina. Generalul Splenyi, primul guvernator al acesteia, scrie într'un raport dela 25 Februarie 1776, următoarele: „Precum întreaga Moldovă, așa și Bucovina este peste tot o țară agricolă, deși pământul este primitiv lucrat, dată fiind abundența de terenuri arabile și populația puțin deasă. Agricultura este mai mult extensivă, decât intensivă. Sămănătura oricât de târziu se face și oricât de puțin adâncă e brazda trasă de plugurile de lemn, recoltele întinselor șesuri din văile Prutului, Siretului și ale Sucevii sunt mai mult decât bune, prisosind chiar peste trebuințele traiului. Produsele pământului foarte fertil sunt: grâu, secară, orz, porumb și tot felul de păstăioase și legume. Partea muntoasă a țării este acoperită de codri nepătrunși, prin cari serpuiesc doar cărării, bătătorite de vre-un sihastru uitat de moarte sau poteci umblate de haiduci, furișându-se până prin apropierea hanurilor, unde poposesc drumeții. Ca și avuțiile acestor codri așteaptă și comorile ascunse în

60) Topographie., p. 182; Studien... August Nibo, Rădăutz, 1914, p. 8; Geschichte Bistums Radautz..., F. A. Wickenhauser, Gernowitz, 1890 p. 182.

„adâncurile munților bucovineni mâna bi-
„necuvântată a omului, chemat să se folo-
„sească de ele. Foarte întinsă este prășila de
„vite, pe cari oamenii acestor ținuturi o fac
„fără cea mai mică cruțare de pământ. Lo-
„cuiorii acestei țări romantice obișnuiesc să
„lase în plata Domnului vitele, cari nu li tre-
„bue și nu se mai interesează de ele“ (61). În
fine, generalul găsește că noua provincie
este slab populată, populația ei nefiind a-
măsurată întinderii țării și că ar trebui co-
lonizată. În acest scop el face guvernului
central o propunere, să garanteze anumite
libertăți tuturor cari se vor stabili în Buc-
ovina și conchide că astfel în curând s’ar pu-
teă ajunge la un număr de locuitori cores-
punzător (62). Ideea colonizării o prinde și
împăratul Iosif II (63). După ce vizitează
Bucovina pentru prima dată dela 14 până la
19 Iunie 1783, scrie, într’un autograf adre-
sat guvernului său, că populațiunea acestei
țări este absolut necorespunzătoare întinde-
rii ei. Inmulțirea populației este de mare
importanță pentru țară și trebuie să se facă
tot posibilul spre a se ajunge la aceasta,
însă fără cheltueli mari. În aceeaș scri-
soare împăratul dă ordin să se aducă
în țară Lipoveni și Armeni, asigurân-
du-le absolută libertate a confesiunii în caz
de stabilire în Bucovina. Încă în cursul ace-
luiaș an 1783 o deputațiune de Lipoveni se

61) Bucovina, Dr. Aurel Morariu, București p. 31—32.

62) Ibidem, p. 40.

63) Ibidem, p. 41.

prezintă la împărat, care le asigură tot concursul său. În curând după aceasta Lipovenii sosesc în Bucovina (64). La 31 Martie 1784 ei se aflau în Suceava. Erau însă cu totul nehotărâți asupra locului de așezare și nu voiau să precizeze unde vor să se așeze: în Bucovina sau Banat (65).

La 22 Aprilie 1784, după amiazăzi, în fine Lipovenii pleacă din Suceava să vadă moșiile Corcești, proprietatea mănăstirii Dragomirna și Varnița, proprietatea mănăstirii Putna, și să-și aleagă un loc unde să-și întemeieze satul.

La 26 Aprilie 1784, generalul Enzenberg, al doilea administrator militar al Bucovinei, scrie către Contele Hadik, președintele Consiliului de Războiu din Viena, că moșia Corcești stă pustie, este lăsată de proprietarul ei mănăstirea Dragomirna pe seama unui arendaș și de aceea poate fi cedată ușor Lipovenilor (66).

La 29 Aprilie 1784 Lipovenii se întorc de la cercetarea moșiilor Corcești și Varnița și arată că din cauza lipsei de câmpuri pentru agricultură și pentru fân, nu se poate face sat pe moșia Corcești, care nu este potrivită pentru așezare. În schimb arată că moșia Varnița ar fi destul de potrivită și ar primi-o ca loc pentru întemeierea satului, dacă

64) Bucovina, Dr. A. Morariu, București p. 41.

65) Die Lipowaner in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1896, p. 59.

66) Die Lipowaner in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1896 p. 60; Jahrbuch des Landesmuseums, Czernowitz, 1896, pag. 103.

li s'ar ceda și o parte din Horaița, până își vor face puțin loc prin defrișarea pădurilor.

La 20 Mai 1784 Directoratul din Suceava comunică administrației Țării că moșia Corcești care este plină de gropi și utilizabilă numai pentru pășune, nu convine Lipovenilor și nici nu poate servi pentru întemeierea unui sat (67).

Între timp însă au și început să sosească în țară familii de Lipoveni dela Marea Neagră și să se așeze în poiana Fântâna albă sau Varnița (68).

Iată dar prima încercare de colonizare a moșiei Corcești, făcută abia în primăvara anului 1784, care însă nu reușește și care pare că a determinat pentru moment convingerea autorităților interesate că această moșie nici nu se poate întrebuiți pentru întemeierea unui sat!... Și poate că este mai bine că s'a întâmplat așa. Căci dacă la 1784 Lipovenii preferau să se așeze pe moșia Corcești, este adevărat că astăzi mănăstirea lor, cu turnul ei alb și înalt, care domină toate dealurile din împrejurime și adăpostește câteva clopote, a căror sunete zguduitoare pătrund până departe în satele de prin partea locului, nu ar fi în Fântâna albă, ci pe unul din dealurile din Corcești, după cum nici reședința episcopiei Lipovenilor din România-Mare nu ar fi în Fântâna albă, ci tot în Corcești; dar nu este mai puțin adevărat că

67) Die Lipowaner in der Bukowina, Dr. Polek, Czernowitz 1896 p. 63.

68) Ibidem, p. 61.

atunci poate că nu ar fi existat nici necesitatea și nici interesul de a scrie aceste rânduri, de natură a ne încălzi câteva clipe la desvelirea trecutului unui sat, care, cu toată vitregia vremurilor de altă dată, a reușit să-și păstreze pentru totdeauna caracterul de sat în întregime românesc.

Intr'un raport încă dela 22 Mai 1783, inginerul Ioan Budinszky, însărcinat cu cataografierea noii provincii, propune ca din Galiția să se primească numai acei emigranți, cari au ceva avere, decarece din Moldova vin oameni, cari, fără nici o cheltuială, după trei ani, ajung birnici folositori (69). Și într'adevăr oamenii cari veneau din Moldova, nu veneau săraci, lipiți pământului și numai cu toiagul de pribegie în mână, cum o făceau alții din alte părți, ci veneau gospodari cuprinși, cu avere mișcătoare multă, care se compunea din cirezi de vite, turnie de oi și dintr'un lung șir de care încărcate cu pâne, acarete de casă și unelte de gospodărie (70). Nu totdeauna însă și nu toți acești emigranți din Moldova erau români. Intre ei se găseau ici, colea și familii de ruteni, fie rămase dincolo la hotărnicia definitivă, fie refugiate încolo mai târziu, de frică de a nu fi restituite stăpânilor lor din Galiția. Așa aflăm că în Aprilie 1784, așa dar cam în acelaș timp când Lipovenii stăteau nehotărâți în Suceava, se întorc din

69) Bucovina, Dr. A. Morariu, p. 33; Românii și Rutenii în Bucovina, I. Nistor, p. 96.

70) Românii și Rutenii în Bucovina, I. Nistor, București, 1915, p. 97.

Moldova 18 familii de ruteni și se așează în vechiul sat românesc Bălcăuți (71). În Martie 1785 trec cordonul și 52 de familii de români, venind din satul Balinești (Moldova). Administrația Bucovinei le așează și pe acestea la Bălcăuți, punând însă în vedere celor 18 familii de ruteni că pentru cazul că ar voi să se despartă de familiile române, se pot muta pe moșia Corcești (72), urmând ca restul din moșia Bălcăuți să se țină la dispoziție pentru alți coloniști români, cari vor mai veni (73). La 19 Aprilie 1785 însă Administratorul Beck raportează că cele 17 familii de ruteni, una se vede că între timp dispăruse, nu doresc să se despartă de români. ci din contra doresc cu tot dinadinsul să rămână în aceeaș comună cu românii (74).

Iată a doua încercare de colonizare a moșiei Corcești, făcută în primăvara anului 1785, de astă dată cu ruteni, cu acciași sorti de reușită ca și prima încercare cu Lipoveni în primăvara anului precedent!

De aci înainte nu mai cunosc izvoare pentru a ști cui a mai fost oferită moșia Corcești spre colonizare, dar este lesne de înțeles că oferta repetându-se mereu și la orice ocazie.

71) Ibidem, p. 101: Der nationale Kampf in der Bukowina, Dr. I. Nistor, București 1918, p. 139; Die magyarische Ansiedlungen in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1899 p. 30.

72) Românii și Rutenii în Bucovina, I. Nistor, București, 1915 p. 102.

73) Magyarische Ansiedlungen in der Bukowina, Dr. I. Polek, Czernowitz, 1899 p. 52.

74) Românii și Rutenii în Bucovina, I. Nistor p. 102.

amatori s'au găsit în curând, poate chiar încă în cursul anului 1785, deși înainte într'un timp moșia era considerată ca nepotrivită pentru întemeierea unui sat, fiind plină de gropi și utilizabilă numai pentru pășune.

După renunțarea Mitropoliei Moldovei de la 24 Aprilie 1781, la dreptul ei de jurisdicțiune asupra diecezei Bucovinei, această devine independentă și astfel treptat se introduc forme noi și pe teren bisericesc (75).

În baza rezoluțiunei imperiale dela 12 Decembrie 1781 (76), episcopul Dositei Cherescul, ultimul episcop de Rădăuți, este mutat dela Rădăuți la Cernăuți, unde se înființează consistoriul episcopal și unde episcopul este instalat la 30 Ianuarie (10 Februarie) 1782 în noua reședință episcopală, zidită de Administrația Țării, cu care ocazie generalul Enzenberg îi predă o mare cruce de aur ca dar din partea împăratului. Prin rezoluțiunea imperială dela 4 Iulie 1783 el primește titlul de „episcop al Bucovinei“.

La 27 Martie 1784 Consiliul de războiu al Curții din Viena scrie episcopului o scrisoare în care îl înștiințează între altele, că ar fi de dorit ca sub conducerea lui și a consistoriului și în înțelegere cu Administrația Bucovinei să se facă un plan pentru regularea afacerilor bisericești (77). Episcopul Dositei, primind scrisoarea, se vede că a elaborat sin-

75) Bucovina, Dr. A. Morar, p. 66; Cronica episcopiei de Rădăuți. D. Dan, Viena, 1912, p. 36.

76) Cronica episcopiei de Rădăuți p. 36 și 125.

77) Normalien der Bucovinaer gr. or. Diöcese, M. Caltnescu Bd. I., Czernowitz, p. 20.

gur un proiect de regulament și l'a trimis spre aprobare fără a se mai osteni să ia înțelegere cu Administrația Țării, deoarece la 12 Februarie 1785 Consiliul de Războiu îi scrie episcopului o scrisoare în care îi face o serie de observații cu privire la proiectul de regulament înaintat și îi atrage atenția asupra faptului că proiectul trebuie revăzut împreună cu Autoritatea administrativă și trebuie înaintat cu un raport elaborat împreună cu aceasta (78). Astfel după ce proiectul pentru regularea afacerilor spirituale, bisericești și școlare din Bucovina a fost revăzut și înaintat din nou spre aprobare în conformitate cu instrucțiunile primite, adică de comun acord cu Administrația Țării, împăratul Iosif II l'a sancționat la 29 Aprilie 1786 (79) cu mențiunea să fie pus în aplicare (80). Acest regulament numit pe scurt: „Bukowiner geistlicher Regulierungsplan 1786“ (81), cuprinde între altele sub litera A. un tablou individual asupra tuturor parohiilor și preoților din dieceza Bucovinei, împărțită în 6 protopopate (protopresbiterate), în care se arată că în Cupca și Corcești, cari aparțin protonopatului din Berhomet, se află 75 familii și un preot anume: Peter Ioanovics (82). Nu se știe dacă primul proiect de regulament

78) Ibidem, p. 25.

79) Dreptul bisericesc oriental, Nicodem Milaș, traducere revăzută de I. Mihăilescu, București, 1915 p. 125.

80) Normalien der Bucoviner gr. or. Diöcese, M. Calinescu I Bd, Czernowitz, 1887 p. 27.

81) Ibidem, p. 28.

82) Ibidem, p. 50.

înaintat spre aprobare, înainte de 12 februarie 1785, de episcopul singur, cuprindea în tablou aceeaș mențiune, înglobând și satul Corcești. Bănuesc că pe atunci, în lipsă de locuitori, Corceștii încă nu aveau existență ca sat și nu puteau fi menționați ca atare. Intre timp însă, probabil încă în cursul anului 1785 s'au ivit de undeva, dintr'un loc încă necunoscut vreo câțiva locuitori și s'au așezat pe moșia Corcești, așa cum era plină de gropi și inutilizabilă decât numai pentru pășune. Cum însă numărul lor încă nu era suficient pentru a putea constitui un sat independent, satul Corcești deși deosebit, totuși la verificarea proiectului de regulament, de comun acord cu Autoritatea administrativă, așa cum cerea Consiliul de Războiu din Viena, a fost considerat ca o atenență a satului Cupca și trecut pe tablou împreună cu aceasta cu numărul total de 75 familii și un preot: Peter Ioanovics. De sigur că nu ar fi fără importanță de a se ști câte din aceste familii erau din Cupca și câte din Corcești și mai cu seamă, care din ele s'a stabilit ca prima în acest sat, dar până la o eventuală descoperire în această privință, trebuie să ne mulțumim cu mai puțin, care totuși este mult, căci constituie prima dovadă de înighebare a unui sat nou: Corcești, de existența căruia nu poate fi vorba înainte de anul 1785.

Dar odată întemeiat, satul se va desvolta din an în an tot mai mult, scăpând treptat de derendența sa de satul Cupca și devenind la un moment dat sat cu totul de sine

stător. De aci înainte două vor fi elementele mai importante în jurul cărora va gravita întreaga viață de sat: biserica și școala.

Până la 1804, cu toată vitregia vremurilor, viața satului Corcești își continuă cursul lin înainte fără a fi înregistrată. Purtarea condicilor matricale ale parohiei Cupca deși s'a început încă în anul 1796, totuși modul purtării lor a fost atât de nedesăvârșit, încât acele condici, cari nu mai există, nu puteau servi date sigure. Purtarea lor mai exactă s'a început abia în anul 1805 de către parohul Teodor Simionovici, repăosat la 1851. Din activitatea lui ca paroh, căruia i-a urmat în păstoria sufletească administratorul Vasile Haivoronovici repăosat la 1837, biserica posedă cea dintâi conscripțune (83). Astfel dela 1804 înainte avem dovadă sigură nu numai despre existența satului Corcești în genere, ci și despre numele câtorva familii stabilite în sat, precum: Ioan Parașciuc, Ioader Bodnariuc, Foca Sauciuc, Ignat Cic, Petru Antoniuc, Mihail Ovaciuc, Ioan Morăraș, Ștefan Turcuman, Vasile Cernușca ș. a. (84). Cu timpul, numărul locuitorilor din Corcești firește trebuie să se fi mărit în mod considerabil, încât trebuințele lor religioase nu mai puteau fi satisfăcute de preotul Teodor Simionovici din Cupca, de oarece găsim că cu începere dela 1808 înainte, satul Corcești are și preot anume: Ioan

83) Condica cronică a enoriei Cupca p. 5—6.

84) Condica nașcuților a parohiei Cupca dela 1804 înainte p. 9—17.

Berezovschi și condici matricale proprii(85). După nume, acest Ioan Berezovschi pare să fi fost străin. Totuși dacă este adevărat că paserea se cunoaște după cântec și omul după tapte, atunci urmele activității acestui prim preot al satului Corcești rămase pentru posteritate ca o mărturie a timpului, constituie o dovadă că în pieptul lui a bătut o inimă de român adevărat. Astfel pe lângă numele de familii din Corcești trecute în condica născuților a parohiei Cupca, cari le întâlnim dela început și în condica născuților a parohiei Corcești, purtată de acest preot, mai găsim și următoarele: Druciuc, Hrabiuc, Procopiuc, Renciuc, Cichiuciuc, Cramariuc, Dudciuc, Giuriuc, Vidrașciuc, etc.; dar pe lângă aceste mai găsim și nume de familie, cari ulterior, sub alți frați în Domnul, au fost diformate, dar cari, Ioan Berezovschi, preot, după cum obișnuia singur a se iscăli, le-a trecut în condică foarte corect românește precum: Grădinar, Mierla, Ungureanu, Turcan, etc. Dar activitatea acestui preot pare că nu s'a rezumat numai la serviciile de păstor sufletesc al sătenilor și la nurtarea îngrijită a condicilor matricale. Căci dacă vreo câțiva ani dela început o fi făcut serviciul divin într'o casă a Domnului improvizată, după ce dela 1813 și până la 1818 îl întâlnim făcând serviciul alternativ cu al doilea preot Ilie Parasciuc, vicarius, adică cooperador, găsim că la 1815 sa-

85) Condica născuților a parohiei Corcești dela 1808 înainte.

tul este înzestrat și cu o biserică, clădită pe spesele comunității bisericești și închinată amintirii sfântului Ierarh Vasile cel Mare. Biserica este clădită din lemn de brad, tălpile fiind de stejar. Are forma unei cruci, o lungime de 15 m. și o lățime de 4 m. 10 cm. în altar și pronaos și 5 m. 50 cm. în naos. Deasupra pronaosului, naosului și altarului se ridică trei turnuri optunghiulare, dintre cari cel din mijloc este mai mare. În vârful turnurilor se află câte o cruce de fier (86).

Dela 1819 înainte, timp de 16 ani până la 1834, serviciile bisericești din sat le îndeplinește exclusiv preotul Ilie Parașciuc. În timpul păstoriei acestui preot, aflăm că i s'au făcut două vizite canonice, una după alta și anume la 14 Iulie 1819 și la 4 Iunie 1820 de episcopul Daniil Vlahovici (1789—1822), sârb de origină, care ar fi favorizat din cale afară pe ruteni (87), dar care constată în condica născuților rezultatul vizitei sale scriind în limba română: „s'au cercetat aceeași condică ș. a. m. d.” (88).

La 1835 semnătura preotului Ilie Parașciuc nu se mai întâlnește prin condici: în schimb apare iar pentru câțiva ani până la 1838 aceea a preotului Ioan Berezovschi. Acesta se vede că între timp a ajuns la o vârstă înaintată, căci scrisoarea lui prin condici nu

86) Cartea averii bisericești nemiscătoare sau inventarul bisericii gr. or. din enoria Corcești, sub litera A.

87) Români și Rutenii în Bucovina, I. Nistor, București, 1915, p. 91.

88) Condica născuților a parohiei Corcești dela 1808 înainte p. 31.

mai are caracterul vigoarei și regularității de altă dată, ci se prezintă ca rezultat al unei mâni obosite și tremurătoare.

În fine, întrucât în cursul vremii s'au creat unele legende aproape în jurul fiecărui preot, care a păstorit în satul Corcești, voi înșira, pentru înfrumusețarea memoriei, câteva nume de preoți. Astfel după Ioan Berezovschi prin anii 1839—1840 datoriile de păstor sufletească al locuitorilor din Corcești au fost îndeplinite de parohul Alexandru Chiselită din Cupca. Prin anii 1841, 1842 (89), 1843, 1844 (90) 1845 (91), a păstorit Peter Ianovicz, administrator; prin anii 1850 (92), 1860 (93), Michail Prokopwicz, paroh, învățat în teologia bisericii gr. or. după sistemul nou; prin anii 1865 (94), 1866 (95), Leon Palievicz, administrator parohial; prin anii 1868 (96), 1869 (97), 1870 (98), 1871 (99), 1872 (100), 1873 (101), 1875 (102).

89) *Schematismus der Bucoviner* gr. or. Arhiepiscopal-Diöcese, Czernowitz anul 1842 p. 36.

90) *Idem* pe anul 1844 p. 36.

91) *Idem* pe anul 1845 p. 36.

92) *Schematismus der Bucoviner* gr. or. Arhiepiscopal-Diöcese, Czernowitz pe anul 1850 p. 42.

93) *Idem* pe 1860 p. 54.

94) *Idem* pe 1865. p. 55.

95) *Idem* pe 1866 p. 55.

96) *Idem* pe 1868 p. 48.

97) *Idem* pe 1869 p. 48.

98) *Idem* pe 1870 p. 56.

99) *Idem* pe 1871 p. 60.

100) *Idem* pe 1872, p. 60.

101) *Idem* pe 1873, p. 57.

102) *Idem* pe 1875, p. 64.

1876 (103), 1877 (104), 1878 (105), 1880 (106), 1881 (107), Georgie Hnidev, paroh; în anul 1883 (108), Vicențiu Vasilovski, preot ajutor (Hilfspriester): prin anii 1884 (109), 1885 (110), 1886 (111), 1887 (112), 1888 (113), 1889, (114), 1890 (115), 1891 (116), 1892 (117), 1893 (118), 1895 (119) 1896 (120), 1897 (121), 1898 (122), 1899 (123), 1900 (124), 1901 (125), 1902 (126), și 1903 (127), Leon Zugrav, paroh, având dela 1900 înainte pe preotul Leon Abager ca ajutor personal: prin anii

-
- 103) Idem pe 1876, p. 64;
104) Idem pe 1877, p. 64;
105) Idem pe 1878, p. 64;
106) Idem pe 1880, p. 78;
107) Idem pe 1881, p. 82;
108) Idem pe 1883, p. 80;
109) Idem pe 1884, p. 82;
110) Idem pe 1885, p. 84;
111) Idem pe 1886, p. 86;
112) Idem pe 1887, p. 87;
113) Idem pe 1888, p. 91;
114) Idem pe 1889, p. 91;
115) Idem pe 1890, p. 95;
116) Idem pe 1891, p. 96;
117) Idem pe 1892, p. 98;
118) Idem pe 1893, p. 98;
119) Idem pe 1895, p. 101;
120) Idem pe 1896, p. 111;
121) Idem pe 1897, p. 112;
122) Idem pe 1898, p. 121;
123) Idem pe 1899, p. 125;
124) Idem pe 1900, p. 125;
125) Idem pe 1901, p. 125;
126) Idem pe 1902, p. 126;
127) Idem pe 1903, p. 123;

1904 (128), și 1905 (129), Arcadie Bocancea, administrator parohial; prin anii 1906 (130), 1907 (131), 1908 (132) și următorii Dimitrie Gramatovici, paroh; prin anii 1913, 1914 (133) Titus Tudan, administrator parohial: urmează apoi de aci înainte și până după războiul mondial George Antonovici, paroh; prin anii 1920, 1921, 1922, 1923 (134), 1924 (135), 1925 (136), 1926 (137), 1927 (138), Ioan Suciu, paroh; în fine dela 1928 (139) înainte păstorește preotul Dimitrie Popescu paroh.

În ce privește școala din Corcești, aceasta a fost înființată la 1884 (140). În primii ani după înființare însă învățământul era aproape inexistent, deoarece din numărul lor total, care trecea cu mult peste 100, școala era frecventată numai de câte doi-trei copii (141). Abia în anul școlar 1889—1890 sub Vasile Zavadiuc, primul învățător cali-

128) Idem pe 1904, p. 125:

129) Idem pe 1905, p. 165:

130) Schematismus der Bucovinaer gr. or. Archiepiscopal-Diöcese, Czernowitz, 1906, p. 169:

131) Idem pe 1907, p. 165:

132) Idem pe 1908 p. 167;

133) Idem pe 1914 p.... ;

134) Anuarul Arhidiecezei ortodoxe a Bucovinei, Cernăuți, 1925, p. 50:

135) Idem pe 1924, p. 50:

136) Idem pe 1925, p. 53;

137) Idem pe 1926, p. 81:

138) Idem pe 1927, p. 95:

139) Idem pe 1928, p. 117; pe 1929, p. 112 și pe 1930, p. 112—113;

140) Anuarul învățământului primar Cernăuți, 1929, p. 262;

141) Schematismus der Bucovinaer gr. or. Archiepiscopal-

INCHEERE.

Am arătat în cele câteva rânduri înșirate până aci că satul Corcești nu-și derivă numele, după cum s'a susținut într'un timp, de la cuvântul rutean corciu care înseamnă tu-fiș, ci dela numele de familie a unui boer moldovean de altă dată: Corcea, pe moșia căruia sa înființat; că după cum pe timpul lui Ștefan cel Mare, adică înainte de 468 ani și mai târziu a existat în județul Botoșani un sat cu numele Corcești pe Cozancea, care însă nu mai există, tot așa a trebuit să existe în acelaș timp și acest sat, apoi să dispară fără urmă din cauza unui eveniment necunoscut și apoi iar să apară pela 1785, singurul care mai există sub numele Corcești, în jud. Storojineț; că odată reînființat, satul la început este mic și considerat ca o atenență a satului vecin dela nord: Cupca, dar mai târziu numărul locuitorilor sporind, viața lor devine mai sgomotoasă, tendința de independență mai accentuată, satul ajunge în situația de a se îngriji singur, scapă treptat de sub tutela satului Cupca, obține mai întâi un preot și condici matricale proprii, mai târziu își clădește biserică pe cheltuiala comunității și apoi școala și astfel după 145 ani de existență neîntreruptă a-

junge să fie aceea ce este astăzi: sat de țărani, gospodari și cuminți, cari încep să se afirme ca atare și să-și dea seama că viața lor nu are rost fără biserică și școală românească. Cu aceste zise, încheiu lucrarea de față în credință că astfel am așezat prima piatră la temelia edificiului istoriei satului Corcești.

București, 21 Decembrie 1930.

— SFÂRȘIT —

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
Bibliografie	3—5
Introducere	7—8
Schiță geografică	9—14
Schiță istorică	15—47
Incheiere	49—50
